

doops
gezind
plus

Veran- dering

- 2 om te beginnen
- 3 uit de stilte
- 4-6 overdenking
Metamorfose
- 7 open ruimte
Alles en niets
- 8 zegenrijk

VOORAF

Machteld Stam

Als kind had ik er al last van. In de zomer als we met vakantie gingen, liep ik de eerste dagen op onze bestemming steevast rond met een onbestemd gevoel. 'Ze moet even wennen' zeiden mijn ouders, die niet anders van mij gewend waren, dan knipogend naar elkaar.

En zo wás het ook en niet alleen tijdens vakanties. Waar mijn klasgenoten reikhalzend uitkeken naar het nieuwe schooljaar met een nieuwe juf, onderging ik afwachtend deze overgang. En toen we verhuisden naar een andere woonplaats met een nieuwe school, dacht ik zo ongeveer dat de wereld verging. Aan vrijwel iedere nieuwe situatie moest ik wennen.

Ook nu nog. Wel heb ik in de loop der jaren ontvonden dat ik gewoon tijd nodig heb om mij aan te passen. En als ik die tijd neem en anderen mij die

tijd gunnen, dan merk ik bij het mij eigen maken van de nieuwe situatie, dat die vaak zo slecht nog niet is.

Helaas leiden veranderingen niet altijd tot verbetering. Soms kruisen gebeurtenissen je levenspad die een ingrijpende wending tot gevolg hebben, zeker naarmate je ouder wordt. Bijvoorbeeld als je moet erkennen dat het niet langer verantwoord is om zelf auto te rijden. Dat heeft een enorme impact op je zelfstandigheid. Om maar niet te spreken van de grote, zogenaamde *life events*, zoals een scheiding of het overlijden van een dierbare, waarbij je leven op zijn kop komt te staan. Het vergt dan veel levenskunst om na zo'n gebeurtenis weer enigszins in balans te komen. En dat went nooit.

FILM

Girl

De film *Girl* geeft de kijker een beeld van het leven van Lara, een vijftienjarige puber, die net als zoveel leeftijdsgenoten de nodige idealen en ambities heeft. Ze droomt van een veelbelovende carrière als ballerina. Tot haar vreugde wordt ze toegelaten tot een prestigieuze balletacademie in Brussel. Maar de weg naar de top is moeilijk en zwaar. Niet in het minst omdat Lara is

geboren in een jongenslichaam. Het mooie van de 27-jarige Belgische regisseur Lukas Dhont, die met *Girl* zijn debuut maakte en meteen vele prijzen won, is dat de film geen opsomming van transgenderproblemen is. Integendeel, de vader van Lara en haar broertje hebben geen enkel probleem met haar transitie. De artsen hebben daartoe een traject met hormoonbehandelingen in gang gezet. Maar beide trajecten, zowel de

danscarrière als haar transitie, leiden tot veel ongeduld, tegenslagen en frustraties. Met *Girl* wordt een mooi en indringend beeld neergezet van een vijftienjarige voor wie veranderingen niet snel genoeg kunnen gaan.

Regie Lukas Dhont | Cast Victor Polster (Lara), Arie Worthaler (Mathias), Oliver Bodart (Milo), Tijmen Govaerts (Lewis), e.a. | Speelduur 109 minuten | 2018

COLOFON

Doopsgezind Plus is een liturgische, pastorale uitgave van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit.

Doopsgezind Plus verschijnt zes keer per jaar, in het hart van het magazine *Doopsgezind NL*.

Redactie Kalle Brüsewitz, Ruud Mulder, Machteld Stam en Machteld van Woerden

Ontwerp & opmaak Susan de Loor, Kantoordeloor, Haarlem

Druk GBU Media

Oplage 5.275

Papier G-Print Proost & Brandt, FSC-gecertificeerd

Contact redactie

Singel 454 | 1017 AW Amsterdam
T 020 623 09 14 | dn@doopsgezind.nl | www.doopsgezind.nl
© ADS 2019

is er dan niets wat blijft?

Neem nu de rode ranonkels
in de zachtgroene glazen vaas van mijn oma.
Rechte stelen, die na een dag lichtjes buigen
om daarna sierlijk te gaan dansen.

Ach, blijf zo!

Maar geknakt en enkelen verdroogd, verdwijnen ze.

Of neem fietsbanden
ineens zijn ze blauw.

Of de oude purperen mantel die te lang geworden is:
O, schrik, ik ben gekrompen.

Geen enkele vorm ontkomt eraan
ver-an-de-ring.

Ik kan daartegenin
fier
een lied van David zingen

over de overvloeiende liefde,
die blijft stromen
altijd anders maar ook steeds hetzelfde,
van eeuwigheid tot eeuwigheid?

Maar helpt het?
Ik citeer: je gaat het pas zien als je het doorhebt.

Ach, laat ik gewoon beginnen met zingen,
mijn tonen verbinden met de grote woorden en klanken.
Misschien dat ik het dan doorkrijg,
meegenomen word in wat er te horen valt.

Je gaat het pas horen als je meezingt.

Metamorfose

De Amerikaanse componist Philip Glass schreef een muziekstuk voor piano solo, dat *Metamorphosis* heet.

Naast een basisthema dat nagenoeg hetzelfde blijft, horen we hoe de omspeling langzaam verandert en zich op een gegeven moment plotseling vernieuwt. Zo wordt hoorbaar gemaakt wat er bedoeld wordt met ‘metamorfose’: verandering en vernieuwing. Zoals een rups die zich verpopt, zich een poosje stil houdt en zich uiteindelijk ontpopt als een vlinder. Een wonderbaarlijk fenomeen!

In het geval van de rups is er sprake van een blijvende metamorfose, een definitieve verandering. Er is geen weg terug meer. Maar er doen zich ook veranderingen voor die tijdelijk van aard zijn, dus met een zekere mate van ‘terugweg’. Toch behouden die altijd iets in zich van dat andere dat even zichtbaar werd. Zoals in het volgende:

En na zes dagen nam Jezus Petrus en Jakobus en Johannes mee en hij leidde hen een hoge berg op – hen alleen – en hij veranderde voor hun ogen van gedaante, en zijn kleren werden glanzend wit, zó helder als geen lakenbereider op aarde ze maken kan.¹

Zo begint in het evangelie van Marcus het verhaal van de verheerlijking op de berg, waar Jezus ineens stralend wit wordt – een metamorfose ondergaat, staat er letterlijk – en in contact komt met Mozes en Elia. Zij worden door Marcus gezien als vertegenwoordigers van de Tora en de profeten. De drie leerlingen die met Jezus zijn meegegaan

aanschouwen dit bijzondere fenomeen. Zij krijgen op dat moment een helder inzicht in welke context ze hun leermeester Jezus moeten plaatsen. Het gebeuren duurt maar kort en dan worden de stralende figuren aan het oog onttrokken door een wolk. Even later is alle glans verdwenen en zijn ze terug op de berg, samen met Jezus, hun rabbi. Maar ze hebben iets gezien en dat houden ze vast.

De metamorfose is maar tijdelijk; toch heeft het gebeuren een blijvende invloed op degenen die het meegemaakt hebben. Er was Marcus veel aan gelegen om het aspect van de ‘verheerlijkte Jezus’ een plek te geven in zijn evangelie. Wat het bijzonder maakt, is dat de transformatie weer voorbijgaat en dat Jezus met zijn leerlingen zijn menselijke weg vervolgt. Maar we hebben, met de leerlingen, even een glimp opgevangen van de betekenis van deze bijzondere mens, die zich zo sterk verbonden wist met de leefregels van de Tora en de toekomstvisie van de profeten. De leerlingen zien hem nu met andere ogen.

Kunnen wij ook met andere ogen kijken naar deze van God gegeven mens? En zijn we in staat om, in navolging van het geschrevene bij Marcus, ook met een andere blik naar de mensen om ons heen te kijken? Er zijn immers ook in onze tijd mensen die door hun manier van leven een blijvende indruk op ons maken? Of misschien zien we voor het eerst wie de ander werkelijk is. De kiem van verandering zit in ons allemaal verborgen. Het is

foto CCO

de kiem van verandering zit in ons allemaal verborgen

mooi als je, in je ontwikkeling als mens, die verandering positief kunt beleven. En dat niet alleen; het is even mooi als je in staat bent om veranderingen in anderen waar te nemen en te waarderen.

De schrijver Hans Christiaan Andersen schreef ooit het sprookje van ‘het lelijke jonge eendje’, een tophit uit mijn lang voorbije jeugd. Het bij de eenden verdwaaide kuiken was lelijk omdat het

een saai grijs donsje had, in tegenstelling tot de andere eendenkuikens die prachtig geel van kleur waren. Hij werd uitgelachen, door zijn adoptiefamilie verstoten en moest het maar zien te redden in het leven. Grijs en alledaags, zo zag hij zichzelf in de spiegel van het water. Totdat hij volwassen werd en van verenkleed wisselde – en zie: in het water zag hij zichzelf voor het eerst helemaal anders. Niet langer een eend, maar een mooie witte zwaan.

Een prachtige metafoor voor de verandering die zich in jezelf voltrekken kan: van een onzeker begin met twijfel aan jezelf en met gevoeligheden over wat anderen van je denken, tot een zelfbewust mens, niet meer afhankelijk van de mening van de buitenwereld.

Verandering is een levensthema, vanaf je geboorte. Elke fase in het leven kenmerkt zich door veranderingen en het vergt levenskunst om die veranderingen aan te kunnen.² Terugkijkend kun je je afvragen: hoe was het om op eigen benen te staan? Welke fouten maakte ik in mijn eerste baan? Hoe heb ik liefde ontvangen en gegeven in mijn leven? Wat maakte dat ik het volhield? Hoe hebben veranderingen mij gevormd tot de mens die ik ben geworden? En ben ik ook in staat om open

*Groen ontluikt de aarde uit het slapend graan,
nu de zon de zaden roept om op te staan.
Liefde staat op, wordt wakker uit de dood.
Liefde draagt, als koren, halmen, vol en groot.*

*Onder steen bedolven lijkt de liefde Gods.
Rest haar niets dan rusten in de harde rots?
Diep in het graf is Hij de weg gegaan
van het zaad dat stervend
nieuw ontkiemt tot graan.*

*Zaad van God, verloren in de harde steen en
ons hart,
in doornen vruchteloos alleen – heen is de nacht,
de derde dag breekt aan.
Liefde staat te wuiven als het groene graan.*

Vertaling: Sytse de Vries

Melodie: Frankrijk, 15e eeuw 'Noël nouvelet'
(Lied 625 uit het *Nieuwe Liedboek*)

1 Marcus 9, 2-3
2 Lees bijvoorbeeld: Liebje Hoekendijk, *Levenskunst van ouderen*, uitgeverij SWP, Amsterdam 2005
3 *ibid.* pag 66

naar het levensverhaal van een ander te kijken? Wat maakt de ander voor mij uniek of onvergetelijk?

Er zijn ook veranderingen die ons ongewild overkomen. Alleen al de technologische ontwikkelingen en maatschappelijke vernieuwingen zijn nauwelijks bij te benen. Veel informatie komt uitsluitend nog tot ons via het internet, en wie geen mobiele telefoon heeft kan de indruk krijgen veel te missen. Het zijn veranderingen die vervreemdend kunnen werken. Het wordt, zeker voor ouderen die niet met de nieuwe media zijn opgegroeid, steeds moeilijker om de huidige wereld nog te begrijpen.

Ook op het persoonlijke vlak kunnen er met het klimmen der jaren grote veranderingen plaatsvinden die we niet voorzien hadden. Denk aan toenemend lichamelijk ongemak van jou of van je partner. Het zijn meestal onomkeerbare veranderingen, waar je je steeds opnieuw toe moet 'verhouden'. Dat vergt nogal wat geestelijke weerbaarheid. 'Je mankementen heb je niet gekozen, hoe je ermee omgaat wel', schrijft Liebje Hoekendijk.³

Zou het zo kunnen zijn dat verandering ook verrijking kan betekenen? Dat wij, door het accepteren van de beperkingen die niet meer ongedaan gemaakt kunnen worden, ruimte kunnen maken voor ervaringen en contacten die het leven waardevol maken? In dat geval zijn het wellicht de niet-gewilde veranderingen die ons overkomen, die ons het meest vormen tot de mensen die wij zijn. Metamorfose van het leven – als een uniek muziekstuk. +

Alles en niets

'Het was 9 december 2009. Ik was in Italië voor mijn werk. M'n hart stopte ermee. Ik raakte in coma.'

'Ik heb daar heel lang gelegen, eerst in een ziekenhuis en vervolgens in een revalidatiecentrum. Niemand gaf nog een cent voor me. Ik zou hoogstens een kasplantje worden; ik had te lang geen zuurstof gehad. Elke zes weken werd getest hoe ik eraan toe was. Als er vorderingen waren mocht ik blijven, anders moest ik naar een verzorgingstehuis. Dat wilde ik niet. Elke zes weken ging het beter. En nu ben ik waar ik ben. Ik praat, ik loop – al is het met een rollator – en ik kan weer dingen doen. Het is een ander, maar net zo waardevol leven.'

Cor Anderiesen werkte als financiële man bij een grote wijnimporteur. 'We deden zaken voor grote supermarktketens. Ik verdiende geld als water en reisde de hele wereld over. Mijn vrouw was thuis voor de kinderen. Zo was het verdeeld.' Op een trip naar Italië voelde Cor zich niet lekker. Uiteindelijk hield zijn hart ermee op. Van die dagen en weken weet hij niets meer. 'Ik weet alleen dat het een wonder is waar ik nu ben.'

De veranderingen in zijn leven waren gigantisch. Cor moest herstellen. Er ontstond thuis een nieuwe situatie. 'Ineens was ik hulpbehoevend. Ik moest zoveel dingen opnieuw leren, en ook nieuwe dingen leren. Ineens was ik degene die het vaakst thuis was. Ineens was ik echt vader. Die veranderingen hebben een grote druk gelegd op het gezin en op mijn relatie. De kinderen moesten wennen aan mij als vader; zo kenden ze mij niet. Mijn vrouw moest ook wennen. Voor

haar veranderde er heel veel. Ze had een andere man in huis. En toch was ik dezelfde.

'Die andere man die ik geworden ben, dat is maar een deel van het verhaal. Een vriend van me zei het wel mooi: de filter is eraf. Ik ben gewoon mezelf, maar zoveel meer mezelf dan hiervoor. Vrolijk en dankbaar ben ik. En ik dank God elke dag voor de kleine en de grote dingen. Ik dank God dat het zo goed gaat met mijn vrouw en mijn kinderen. Ik ben nooit echt boos geweest, nooit echt verdrietig. Maar dankbaar dat ik ben zoals ik nu ben. Mijn geloof steunt me daarin heel erg. God heeft me alles geleerd over medemenselijkheid en over wat het is om geen oordeel te hebben. En die kracht voel ik elke dag. Sterker dan ooit.

'Ik ben veel mensen kwijtgeraakt. Niet in mijn gemeente, maar wel mensen die ik via mijn werk kende. Ik heb geprobeerd terug te keren bij het bedrijf. Dat wilde ik graag, al was het maar in een kleine administratieve functie. Maar ze hielden het af. Daar kan ik heel verbolgen over zijn, maar ik snap het wel. Het is niet makkelijk en ze moeten dóór. Er moet geld verdiend worden. Ik kan alleen maar hopen dat ze een God hebben die ze bijstaat.

'Of er veel is veranderd? Alles en tegelijkertijd niets. Ik ben een betere versie van mezelf. Zonder oordeel. Omdat ik weet dat zomaar ineens alles anders kan zijn. Ik ben van een succesvol zakenman een succesvol mens geworden.' +

Onverwacht stap ik bij haar binnen.
Ze zit aan tafel voor het raam.

In de hoek staat een bureautje met haar laptop en administratie, achter haar staat haar bed. Ze kijkt op en is blij me te zien. Ik ben welkom om aan te schuiven. Over verandering gesproken. Van het ene op het andere moment ben je opgenomen in een verpleeghuis of revalidatiecentrum. De eerste tijd ben je er slecht aan toe en heb je al je energie nodig om weer op te knappen.

Blij ben je met de liefdevolle zorg van de verpleging. Blij dat ze een beetje aardig voor je zijn en zacht als ze je helpen. Daar heeft ze niets over te klagen. Dankbaar is ze voor zoveel goede zorg. Dat is het ook allemaal niet,

maar ze wil zo graag naar huis. Thuis is het gewoon het fijnst. Maar ook daar zal het anders worden. Beter is het, heeft ze begrepen, om een aantal handelingen in de toekomst niet meer te doen op de manier zoals ze die altijd heeft gedaan. In ieder geval moeten er aanpassingen komen. Er is goede hoop dat ze terug kan naar huis, maar eerst moet er geoefend worden. Ze heeft veel om over na te denken. Haar plek voor het raam geeft haar moed, het uitzicht op de blauwe hemel en de reuring op de weg beneden. Ze zit er letterlijk en figuurlijk tussenin: tussen de hemel die haar herinnert aan thuis, daar waar ze zich veilig en geborgen weet, én de

weg die voor haar ligt en die ze anders dan voorheen zal moeten gaan.

Waar ben je in terechtgekomen, vraag je je als mens af, als zich onverwacht grote veranderingen in je leven voordoen. Carl Gustav Jung (1875-1961) schreef ooit: 'Er is geen verandering van duisternis naar licht, of van stilstand naar beweging, zonder emotie'. Het omgekeerde is ook waar. Niet meer kunnen rekenen op een gezond en goed functionerend lichaam en dierbare naasten los moeten laten, in het bijzonder als je ouder wordt, veroorzaakt verdriet en kan je onzeker maken of opstandig. Hoe ga je dan verder, vanuit welk vertrouwen?

Hoe belangrijk zijn juist dan die liefdevolle aandacht en de handen van hen die je verzorgen; zij die er voor je zijn als je weer thuis bent en je helpen de draad weer op te pakken! Niet kijken naar wat niet meer gaat, maar kijken naar wat kán en je daaraan vasthouden. Erop vertrouwen dat er engelen zullen zijn, juist op het moment dat je het niet meer weet. Engelen van mensen die zien wat je nodig hebt, die je nieuwe moed geven omdat ze doen wat er gedaan moet worden. Waardoor je zomaar de ervaring kunt hebben die verwoord is in psalm 30: 'U hebt mijn klacht veranderd in een dans, mijn rouwkleed weggenomen, mij in vreugde gehuld'. +

thuis is het gewoon het fijnst,
maar ook daar zal het anders
worden